

CITACE 2.0 – NOVÉ FUNKCE, NOVÉ MOŽNOSTI

Martin Krčál, Ústřední knihovna FSS MU

Když jsem v roce 2004 oficiálně představoval projekt **Citace.com** právě na Seči, vůbec mě nenapadlo, s jakou se setká odezvou a jakou oblibu si během následujících pěti let získá. S rostoucí popularitou se ale začaly projevovat nedostatky, a proto jsem se v loňském roce rozhodl službu od základu přepracovat, zjednodušit generování citací a přidat nové funkce, které budou využívat konceptu Webu 2.0.

První velkou změnou bylo nové grafické rozhraní. Stránky dostaly modernější vzhled a jsou dle mého názoru přehlednější. Výrazně tomu napomáhá dvousloupcový layout, kdy levá část je vždy vyhrazena obsahu a v pravé části je k dispozici menu nebo odkazy na jednotlivé funkce a doplňkové služby. Ve verzi 1.1 byl generátor citací trochu ukryt v pozadí stránek. Vzhledem k tomu, že jde o stěžejní část webu, dostal významný prostor hned na úvodní stránce. Uživatelé zde najdou jasné informace o generátoru s odkazem na přehled všech dostupných funkcí. Nově budou nedílnou součástí webu také články a odkazy na zajímavé zdroje týkající se citací a citování.

Grafika je důležitou složkou každého webu, ale o kvalitě vždy rozhodují funkce. Jak již bylo řečeno, stěžejní částí projektu je generátor citací. Ve verzi 1.1 bylo možné generovat citace zejména tištěných dokumentů a ukládat je do vlastního konta. Kromě toho bylo možné přebírat záznamy z centrální databáze, která obsahovala všechny vygenerované záznamy. Nevýhodou tohoto systému bylo množství duplicit a často i více variant citací. Dlouho jsem hledal cestu, jak z toho ven. Jako nejideálnější řešení se mi zdálo využití knihoven a jejich katalogů, případně dalších bibliografických databází. Důvodem byl fakt, že obsahují většinu údajů potřebných pro tvorbu citace a záznamy jsou profesionálně zpracované kvalifikovanými knihovníky.

Jako první jsem otestoval možnost přebírat data z internetového knihkupectví Amazon prostřednictvím jeho služby **Amazon Associates Web Service**¹, která nabízí přístup ke všem záznamům po registraci zdarma ve

¹ <http://aws.amazon.com/associates>

formátu XML přes vlastní API. Bohužel používají vlastní formát, proto bylo nutné vytvořit parser pro zpracování dat. Velkou výhodou této služby je to, že mimo základních bibliografických údajů je možné získat i anotaci, komentáře a hodnocení uživatelů, recenze apod. Kladně hodnotím také odkazy na obálky knih. Za nevýhodu lze považovat absenci většiny české produkce.

Po dalším hledání jsem narazil na protokol **SRU**², který je spravován **Library of Congress** (dále jen LoC). Ta provozuje v současnosti asi největší SRU server³. Dotaz na SRU server se posílá v URL adrese prostřednictvím dotazovacího jazyka CQL. Výsledky se vrací ve formátu MARCXML, MODS nebo DublinCore. Jde o standardní formáty, proto lze využít již existující parsery. Nevýhodou SRU serveru LoC je častá absence počtu stran a samozřejmě minimum české produkce.

Protokol SRU mě velmi zaujal, proto jsem hledal další SRU servery. Přímou na oficiálních stránkách SRU lze nalézt seznam institucí, které tento protokol využívají. Potřeboval jsem zdroj, který bude obsahovat velké množství záznamů, čemuž nejlépe vyhověl **SRU server British Library**⁴. Výsledky se vrací pouze ve formátu DublinCore. Server poskytuje kompletní bibliografické údaje pro tvorbu citace. Nevýhodou je sdružování některých informací do jednoho pole, což trochu komplikuje zpracování. Například nakladatelské údaje (místo, nakladatelství a rok) jsou obsaženy v poli <dc:publisher> a jsou od sebe odděleny dvojtečkou a čárkou. Toto omezení je ale dáno již strukturou samotného DublinCore, které jiný zápis ani neumožňuje. Škoda, že British Library nepoužívá také další výstupní formáty jako LoC. I zde opět platí téměř nulové zastoupení české literatury.

V českém prostředí se zatím SRU příliš neujalo. V současné době registruji pouze testovací **SRU server Masarykovy univerzity**⁵, který je v provozu na Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU. Výsledky vrací v MARCXML a obsahuje všechny potřebné informace pro tvorbu citace.

Celý systém importu je navržen tak, že se neprohledávají všechny zdroje, ale každému z nich je nastavena určitá priorita, kterou určuje kvalita záznamu a množství poskytovaných dat. Pokud některý údaj chybí, projdou se postupně další zdroje v pořadí a citace se doplní. Tuto cestu jsem zvolil proto, že procházení všech zdrojů by zbytečně zatěžovalo nejen generátor, ale

² <http://www.loc.gov/standards/sru/index.html>

³ <http://z3950.loc.gov:7090/voyager?version=1.1>, ukázka vráceného dotazu v MARCXML je na adrese <http://z3950.loc.gov:7090/voyager?version=1.1&operation=searchRetrieve&maximumRecords=1&recordSchema=marcxml&query=1416562850>

⁴ <http://herbie.bl.uk:9080/cgi-bin/blils.cgi>, ukázka vráceného dotazu v DublinCore je na adrese <http://herbie.bl.uk:9080/cgi-bin/blils.cgi?operation=searchRetrieve&maximumRecords=1&query=0764588486>

⁵ <http://kisk.phil.muni.cz/wiki/SRU/SRW>

také jednotlivé zdroje. Uvažoval jsem i o variantě, kdy se uživateli zobrazí citace ze všech zdrojů a on si vybere dle svého názoru tu nejspřávnější nebo si složí vlastní citaci naklikáním údajů z jednotlivých zdrojů. To se však ve finále ukázalo jako nepraktické a pro běžného uživatele zbytečně složité.

V současné době funguje vyhledávání pouze pro dokumenty, kterým bylo přiděleno ISBN, tzn. je zaměřeno na monografické publikace. Jiné typy dokumentů zatím nelze importovat. Rád bych umožnil import dat z elektronických článkových databází prostřednictvím odkazu u příslušných článků. Tady bude záležet na ochotě provozovatelů databází bibliografické údaje do generátoru importovat. Připravuji také možnost umístit na webové stránky odkaz s prolinkováním na Citace.com, kdy by se v URL adrese mohly přenášet informace o webové stránce nebo o e-článku a následně by je bylo možné využít v generátoru. Mým cílem je nějakou sofistikovanou metodou přinutit tvůrce stránek, aby na svých stránkách uváděli popisné údaje o svém webu, resp. článku a usnadnili tak citování elektronických zdrojů. Připravuji také jednoduchý script, který by bylo možné vložit do katalogů knihoven, případně do jiných zdrojů bibliografických dat, jenž by zobrazoval citaci konkrétního záznamu dle normy a umožnil by import dat z katalogu do generátoru. Nyní testuji výměnu dat s rozšířeným katalogem Beth⁶, který provozuje ÚK FF MU. Věřím také v implementaci do Souborného katalogu MU. Touto cestou bych chtěl oslovit správce katalogů a AKS, kteří by měli o tuto službu zájem, aby mě neváhali kontaktovat.

Do této chvíle jsme se bavili především o importu dat do generátoru. Samozřejmě zůstane zachována možnost vyplňovat údaje ručně. Ve verzi 1.1 měl uživatel k dispozici devět modulů (monografie, části monografií, články z novin, ostatní články, seriály, akademické práce, příspěvky ve sborníku, webové stránky a elektronické články). Byl jsem si vědom několika chyb a nedostatků u jednotlivých modulů a zejména absence modulů pro citování dalších druhů elektronických dokumentů. Citace 2.0 mají k dnešnímu dni deset modulů (knihy, e-knihy, část knihy, část e-knihy, články, e-články, akademická práce, e-akademická práce, web – webové sídlo, webová stránka). Do ostrého provozu plánuji ještě moduly pro příspěvky ve sborníku, legislativní a normativní dokumenty a periodika. Rád bych také přidal šablony pro články z často citovaných zdrojů (např. z Wikipedie).

Na čtené žádosti byl zjednodušen formulář. Uživatel má nyní možnost zobrazit si pouze povinné a doporučené položky nebo všechny položky. Změna se provede okamžitě po kliknutí na checkbox v horní části formuláře. Zachováno zůstalo ověřování vyplnění formuláře.

Pokud je uživatel přihlášen, může si citaci po jejím vygenerování uložit do vlastní databáze. Ke každé citaci si může přidat tagy a poznámku. Auto-

⁶ <http://knihomol.phil.muni.cz/katalog>

maticky se vkládá náhled obálky, je-li k dispozici.⁷ Vlastní citace lze řadit do složek. Pro každou složku je možné vytvořit RSS kanál nebo je lze sdílet s jinými uživateli. Kromě toho je možné záznamy z každé složky nebo všechny citace uživatele exportovat do RTF či HTML.

Moje citace » moje » Google : vyhledávání, gmail, google talk a další služby

Google : vyhledávání, gmail, google talk a další služby

ISKRA, Jiří

Vydavatel: Brno : Computer Press, 2006
Vydání: Vyd. 1.
Počet stran: 143 s.
ISBN: 8025110435

Celkové hodnocení knihy: ☆☆☆☆☆ / 0
Vaše hodnocení knihy: ☆☆☆☆☆

Bibliografická citace:
ISKRA, Jiří. *Google : vyhledávání, gmail, google talk a další služby*. Vyd. 1. Brno : Computer Press, 2006. 143 s. ISBN 8025110435.

[upravit](#)

Moje nástroje:

Poznámka	Úryvky	Recenze	Obsah	Náhled knihy
----------	--------	---------	-------	---------------------

Plný text ani vybrané stránky nejsou na Google Books k dispozici.

[zpět na složku](#)

Externí služby

najít v knihovně
» [vyhledat v českých knihovnách](#)
» [vyhledat ve WorldCatu](#)

koupit knihu
» [ABZ.cz](#)

ostatní
» [Beth - rozšířený katalog MU](#)

hledat na Google
 Vlastní vyhledávání

Obr. 1: Detail záznamu knihy

Zobrazíme-li si detail záznamu, pak uvidíme nejen základní bibliografické údaje a citaci dle normy ČSN ISO 690 a 690-2, ale můžeme záznam hodnotit, k dispozici je i hodnocení dokumentu jinými uživateli. Kromě toho lze vkládat poznámku, úryvky, recenze a obsah. Pokud dal uživatel svolení, mohou od něj tyto informace přebírat i ostatní členové komunity. Systém umožňuje i přístup k plnému textu opět za předpokladu, že je k dispozici. K tomu využívám odkaz vyplněný v citaci a u knih službu **Google Books** implementovanou přes API rozhraní⁸ přímo na Citace.com.

V bočním menu má uživatel k dispozici odkazy na další služby, které by ho mohly zajímat. Nabídka se mění dle typu dokumentu. U knih najdeme odkazy na katalogy nebo knihkupectví, u článků např. odkaz na JIB⁹ nebo možnost objednat si službu prostřednictvím DoDo, dostupnost časopisu v EZB¹⁰,

⁷ Pro náhledy obálek využívám služby Amazonu, [Obalkyknih.cz](#) a [Covers API](#) na Openlibrary.org

⁸ <http://code.google.com/intl/cs/apis/books>

⁹ <http://www.jib.cz>

¹⁰ http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/searchres.phtml?jq_type1=KS&jq_term1=D-Lib%20Magazine&jq_bool2=OR&jq_not2=+&jq_type2=IS&jq_term2=1082-9873

u akademických prací odkaz na vyhledání práce v Národním registru eVŠKP¹¹, odkaz na rozšířený katalog Beth apod. Nechybí ani formulář na vyhledávání v Googlu. Věřím, že služby pro uživatele budou přibývat a naučí je ještě efektivněji využívat tyto (většinou) volně dostupné sekundární zdroje informací a zajímavé doplňkové služby.

Jak je z výše uvedeného přehledu zřejmé, pokusil jsem se ze služby Citace.com vytvořit jednoduše použitelný citační software s přidanými funkcemi. O tom, zda se to povedlo, rozhodnou opět jen uživatelé. Doufám, že Citace 2.0 budou alespoň stejně tak úspěšné jako jejich předchůdci. **Spuštění nové verze je plánováno na květen 2009.** Verze 1.1 bude pravděpodobně po nějakou dobu zachována v provozu. Samozřejmě vítám jakékoliv připomínky a nápady na vylepšení. Určitě nelze splnit vše, ale dobré a zajímavé podněty se budu snažit implementovat co nejdříve.

¹¹ <http://theses.cz>